

Дума
09.02.2013 г., с. 10

Весела Караиванова, подуправител на НОИ: Фондът за гарантирани вземания покрива определен риск

Водят се разговори за облекчаване на процедурите и увеличаване на срока за пълна защита на работниците и служителите в условията на несъстоятелност, твърди подуправителят на НОИ

"От средата на 2012 г. се наблюдава тенденция на увеличаване на плащанията от фонда"

Ева Костова

Весела Караиванова е родена през 1965 г. Магистър по икономика, специалност счетоводство и контрол. Специализирала е финансово и данъчно право, прилагане на международни счетоводни стандарти. Има 12 години стаж в данъчната администрация в Пловдив и София. Народен представител от Пловдив-област в 39-ото НС от ПГ на НДСВ. Избрана е за подуправител на НОИ през 2005 г. Преизбрана за подуправител на НОИ от 40-ото НС през 2009 г. Член на Управителния съвет на Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система (Сребърния фонд), избрана с решение на МС. Член на междуведомствена Работна група за намаляване на административната тежест, избрана с решение на МС.

- Г-жо Караиванова, през последните дни имаше разисквания сред депутатите за промени в закона за фонда за гарантирани вземания, които да позволят с пари от него да се изплащат трудови възнаграждения, дължими от работодателя, дори и в случаите, когато той не е обявен в несъстоятелност. Бихте ли припомнили по закон кой има право на достъп до средствата от този фонд?

- На правоимащите лица - работниците и служителите, се гарантират неизплатените трудови възнаграждения и парични обезщетения. Правото на защита възниква от датата на обнародване в "Държавен вестник" на съдебното решение за откриване на производство по несъстоятелност. За да се възползват от това право работникът и служителят, е важно да се знае, че трудовото правоотношение:

1. не трябва да е прекратено към датата на обнародване на решението за обявяване на несъстоятелност;
2. е прекратено през последните 3 месеца преди датата на обявяване на несъстоятелност.

Тези от работниците и служителите, които са съдружници в търговски дружества, които са членове на органите на управление и контрол на търговеца, които са съпрузи и роднини по права линия на търговеца - като физическо лице, или на членовете и органите на управление, не могат да се ползват от правата, които дава този закон и фондът не изплаща гарантирани вземания за тях. В началото на тази година в Комисията по труда и социалната политика към парламента, а предстои разглеждане и в Комисията по бюджет и финанси, се обсъди внесеният от Мартин Димитров и група народни представители законопроект за изменение и допълнение на ЗГВРС. Предлаганите промени, за съжаление, предвиждат разширяване на приложното поле на закона - освен при несъстоятелност на работодателя, фонд ГВРС да изплаща гарантирани вземания и в случаите, когато

работодателят, без да е обявен в несъстоятелност, не е изплатил трудови възнаграждения и обезщетения на работниците и служителите. Необходимо е обаче да се знае, че по досега действащия закон се защитават трудовите възнаграждения при несъстоятелност на работодателя. По своята същност този фонд има целеви характер и гарантира определен риск. С тези промени се разширява обхватът на фонда.

- Подобна промяна би довела до бързо източване на фонда, опасяват се депутати, и ще стимулира работодателите да не плащат заплати и осигуровки с месеци...

- Нарушават се принципите и равнопоставеността между работодателите и работниците и служителите. Освен това от законопроекта не става ясно какво точно се има предвид с израза "когато работодателят не е обявен в несъстоятелност". Поради това с основание народните представители от всички парламентарни групи отхвърлиха законопроекта, а така също, важно е да се отбележи, че към законопроекта липсва финансова обосновка.

- В какъв размер е гарантираното вземане?

- Максималният месечен размер на гарантираното вземане, което изплаща фондът, е 1000 лв. Чрез последователни промени в Закона за бюджета на ДОО от 2009 г. насам гарантираният размер се увеличи от 600 до 1000 лв. Предвид на това, че фондът гарантира 3 начислени, но неизплатени месечни възнаграждения, максималният размер може да достигне до 3000 лв. В случай че месечната заплата е по-висока от гарантирания максимален месечен размер, гарантираното вземане се ограничава на 1000 лв. Законът гарантира правата на работниците и служителите и в случаите, когато работодателят не е внасял дължимите вноски.

- С промени в Закона за бюджета на ДОО през м.г. управляващите освободиха бизнеса от задължението да прави вноски във фонда. Тази година отново е нулева за постъпления в него от вноски. Тогава той на какво се крепи?

- Приходите във фонда са задължителни вноски за сметка на работодателите, приходи от встъпване в правата на удовлетворени от фонда кредитори в рамките на съдебното производство по несъстоятелност, доходи от инвестиране на свободните парични средства на фонда, лихви, глоби и др. Вноската за фонда се определя ежегодно с бюджета на Държавното обществено осигуряване, като размерът ѝ се намали от 0,5% до 0,1%, а за 2011, 2012 и 2013 г. съгласно бюджета на ДОО работодателите са освободени от внасяне на вноски. Задължени лица са всички физически и юридически лица, които наемат лица по трудово правоотношение и спрямо които може да се открие производство по несъстоятелност по реда на Търговския закон или по реда на специални закони. Контролът по внасянето на вноските във фонда се осъществява от органите на НАП, а контролът по изплащането на гарантираните вземания - от контролните органи на НОИ. Не са задължени лица по силата на закона държавни институции, общинска и държавна администрация и монополисти.

- А ако работодателите не изпълняват задълженията си, следват ли санкции и какви?

- Имаме случаи на работодатели, които не изпълняват задълженията си по този закон. Те се санкционират с налагането на глоба, която е от 100 до 2000 лв. за всеки отделен случай.

- Колко хора са се възползвали досега от средства на фонда? Твърди се, че достъпът до него никак не е лесен.

- От 2005 г., когато фондът започва да гарантира плащанията, досега сме гарантирали права на около 2600 правоимащи лица. Тези правоимащи лица са полагали труд при 146 работодатели, срещу които е открито производство по несъстоятелност.

Работодателят е длъжен да информира работниците и служителите за обстоятелството, че е открито производство по несъстоятелност, за да може работникът или служителът в 30-дневен срок от датата на вписване на решението да подаде заявление до ТП на НОИ. Информирането за тези обстоятелства може да се случи и чрез представителите на синдикалните организации и контролните органи на НОИ. За целта служителите на ТП на НОИ следят всекидневно обявите за несъстоятелност и в определените от закона срокове извършват проверки и подготвят документи, необходими за издаване на разпореждане от директора на фонда.

- Какво следва, ако този срок не се спазва поради незнание на работещия, или нехайство от страна на работодателя?

- За съжаление за работниците и служителите, които не са спазили 30-дневния срок за подаване на заявление за изплащане на гарантирано вземане, ние издаваме разпореждане за отказ и санкционираме работодателя, който не е спазил изискването за информиране в съответните срокове. Представителите на Надзорния съвет на фонда водят разговори за облекчаване на процедурите, увеличаване на срока за пълна защита на правата на работниците и служителите.

- На колко възлизат сега активите на фонда?

- Към края на 2012 г. активите на фонда са около 200 млн. лв. През годините приходите са инвестирани в държавни ценни книжа с цел постигане на доходност и благодарение на доброто управление на средствата във фонда тази доходност е в размер на 4,6%, и то в условия на криза и в години, когато няма вноска във фонда за гарантиране на вземанията.

- В условията на криза случаите за обявяване на несъстоятелност са твърде чести. Как рефлектира това върху вашата дейност?

- От средата на 2012 г. се наблюдава тенденция на увеличаване плащанията от фонда и броя на правоимащите лица, а така също и на средния размер на гарантираното вземане, което в момента е около 1700 лв. Законът за фонда е приет от НС през 2004 г. в изпълнение на Конвенция на МОТ и във връзка с изискванията на Директива на Европейския парламент и на Съвета относно задължението на страните, които ще се присъединяват, да осигурят защита на вземанията на работниците и служителите, произтичащи от трудовите им правоотношения, когато спрямо техните работодатели е открито производство по несъстоятелност. Чрез този закон България изпълни и изискването да създаде специално за тази цел фонд, но само и единствено в хипотезата на открито производство по несъстоятелност по отношение на работодателя. По този закон към НОИ се създаде фонд с органи на управление Надзорен съвет и директор. В момента изпълняващият длъжността директор на фонда е подуправителят на НОИ. Управлението на фонда от подуправителя на НОИ е безвъзмездно.

В Надзорния съвет на фонда участие имат представители на национално представените организации на работниците и служителите, представители на организации на работодателите и по един представител на МТСП и МФ.